

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุด-เสียงในประเทศไทย ด้านการบริหาร งานเทคนิค งานบริการ รวมถึงโสตทัศน-วัสดุและสิ่งพิมพ์ที่จัดให้บริการ ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดดำเนินงานห้องสมุดเสียงในประเทศไทยให้สามารถจัดบริการผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินการวิจัยได้สัมภาษณ์บรรณารักษ์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุดเสียง 8 แห่ง จำนวน 8 คน และสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานของห้องสมุดเสียง 8 แห่ง ซึ่งอยู่ในตำแหน่งผู้อำนวยการ รองคณบดี หัวหน้าแผนก หัวหน้าภาควิชา หรือผู้บริหารสูงสุดของห้องสมุด ซึ่งมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นจำนวน 8 คน

แบบสัมภาษณ์ที่ 1 เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชุด โดยชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์บรรณารักษ์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุดเสียง มีเนื้อหา 3 ตอน ได้แก่ ประวัติและพัฒนาการของห้องสมุดเสียง การดำเนินงานห้องสมุดเสียงและปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะ และชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงาน ห้องสมุดเสียง มีเนื้อหา 3 ตอน ได้แก่ สถานภาพของหัวหน้าหน่วยงานและความสนับสนุนในการดำเนินงานห้องสมุดเสียง โครงการในอนาคต และข้อเสนอแนะ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งห้องสมุดเสียงออกเป็น 4 กลุ่มคือ
 กลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัย กลุ่มห้องสมุดโรงเรียน กลุ่มห้องสมุดประชาชน
 และห้องสมุดเฉพาะ สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

การดำเนินงานห้องสมุดเสียง

ห้องสมุดเสียงในประเทศไทยทั้ง 8 แห่ง จำแนกได้เป็นห้องสมุด
 มหาวิทยาลัย 3 แห่ง ห้องสมุดโรงเรียน 2 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 2 แห่ง
 และห้องสมุดเฉพาะ 1 แห่ง สำหรับฐานะของห้องสมุดเสียงนั้น ส่วนใหญ่มีฐานะ
 เป็นหน่วยงานย่อย

การบริหาร

ห้องสมุดเสียงทุกแห่งมีหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้วางนโยบายการดำเนินงาน
 ให้คำปรึกษาแนะนำแก่บรรณารักษ์ หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุด และห้องสมุด
 เสียง 3 แห่ง หัวหน้าหน่วยงานยังทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์
 และเจ้าหน้าที่ด้วย

สำหรับคุณวุฒิของหัวหน้าหน่วยงานปรากฏว่า หัวหน้าหน่วยงาน
 ห้องสมุดเสียง 5 แห่ง มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาตรีในสาขาอื่น มีห้องสมุดเสียง
 เพียง 2 แห่ง ที่หัวหน้าหน่วยงานมีวุฒิปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์โดยตรง
 ส่วนตำแหน่งของหัวหน้าหน่วยงานพบว่า มีห้องสมุดเสียงเพียง 1 แห่งที่หัวหน้าหน่วย
 งานอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าแผนกห้องสมุดคือ ห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร
 สำหรับห้องสมุดเสียงแห่งอื่นๆ หัวหน้าหน่วยงานอยู่ในตำแหน่งแตกต่างกันไป

ห้องสมุดเสียง 7 แห่ง ไม่มีคณะกรรมการห้องสมุด ยกเว้นห้องสมุด
 เสียงโรงเรียนสตรีวิทยา ที่มีคณะกรรมการห้องสมุด ซึ่งแห่งตั้งมาจากอาจารย์ในคณะ

สาขาวิชา ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดหาวัสดุเสียง

ห้องสมุดเสียงกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญแก่การแข่งขันท่องงานย่อยภายในห้องสมุด และในสถานศึกษา
ช่วยเสริมจากทางโรงเรียนหรือจากหน่วยงานอื่นนั้น ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เป็นห้องสมุดเสียงเมืองแรกเดียวที่ได้รับรางวัลชนะเลิศดังกล่าว

สถานอาคารสถานที่ ห้องสมุดเสียง 7 แห่งมีลักษณะเป็นห้องสมุดของหน่วยงาน
และมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ห้องสมุดประชาชนและกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีพื้นที่ในการดำเนินงาน
โดยเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มห้องสมุดอื่น ในขณะที่กลุ่มห้องสมุดโรงเรียนมีพื้นที่ในการ
ดำเนินงานน้อยกว่ากลุ่มอื่น สำหรับจำนวนที่นั่งฟัง เทปบันทึกเสียง/แผ่นเสียง
ห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร มีจำนวนที่นั่งฟังมากที่สุด (44 ที่นั่ง)
รองลงมาคือ ห้องสมุดกนกวิทยุคมนาคมบริษัท (24 ที่นั่ง) ส่วนห้องสมุดที่มี
จำนวนที่นั่งน้อยที่สุดคือ ห้องสมุดแผ่นเสียงและแถบเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทย (1 ที่นั่ง) นอกจากนี้ยังพบว่า ห้องสมุดเสียง 5 แห่ง ไม่มี
ที่นั่งสำหรับผู้่าน และในบรรดาห้องสมุดเสียงที่มีที่นั่งสำหรับผู้่านนั้นห้องสมุดกนกวิทยุ-
คมนาคมบริษัทมีจำนวนมากที่สุด คือ 25 ที่นั่ง

ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (6 แห่ง) ติดเครื่องปรับอากาศ และจำนวน
ครึ่งหนึ่งจัดห้องฟัง เทปและแผ่นเสียง โดยกันห้องเป็นสัดส่วน ห้องสมุดเสียง 3 แห่ง
จัดรวมไว้ในห้องอ่านหนังสือ หรือห้องปฏิบัติงาน และอีก 1 แห่ง มีทั้งห้องที่กันเป็น
สัดส่วน และที่รวมไว้ในห้องอ่านหนังสือ

บรรณารักษ์ห้องสมุดเสียง 4 แห่ง มีความเห็นว่าสภาพภายในของ
ห้องสมุดเสียงพอใช้ ในขณะที่ห้องสมุดเสียง 3 แห่ง เห็นว่าดี และ 1 แห่ง
เห็นว่าอยู่ในสภาพที่ไม่ดี

ค่านิยมการ ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (7 แห่ง) มีบรรณารักษ์เป็นผู้
รับผิดชอบการดำเนินงานห้องสมุด ยกเว้นห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากรที่มี

นักวิชาการ โสภิตศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบการทำงาน โดยห้องสมุดเหล่านี้มี
จำนวนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดตั้งแต่ 1-5 คน สำหรับคู่มือของบรรณารักษ์พบว่า
บรรณารักษ์จำนวน 4 คน มีวุฒิวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ ส่วนอีก 3 คน
เป็นบรรณารักษ์ที่มีวุฒิวิชาชีพในสาขาอื่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงาน
ห้องสมุด ปรากฏว่า แยกต่างกันไปในห้องสมุดเสียงแต่ละแห่ง โดยบรรณารักษ์หรือ
บุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดดนตรีสุนทระหม่อมบริพัตร
ห้องสมุดดนตรีสยามกลการมิวสิคฟาวเคชั่น และห้องสมุดแผนเสียงและแถบเสียง
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ต่างๆในห้องสมุดมากกว่า
บรรณารักษ์ห้องสมุดเสียงอื่น ๆ นอกจากนั้นยังพบว่า หน้าที่ความรับผิดชอบประการ
เดียวกับบรรณารักษ์ห้องสมุดเสียงทุกแห่งทำเช่นเดียวกันคือ หน้าที่คอยค่าตามและช่วย
การคนควา สำหรับการพัฒนาบุคลากรของห้องสมุดนั้น ปรากฏว่าห้องสมุดเสียง 7 แห่ง
มีการพัฒนาบุคลากรโดยให้ไปปฏิบัติงาน ฝึกอบรม หรือศึกษาการทำงานในห้องสมุดอื่นเป็นหลัก
มีห้องสมุดเสียงแห่งเดียวที่ไม่มีการพัฒนาบุคลากรคือ ห้องสมุดดนตรีสยามกลการมิวสิค-
ฟาวเคชั่น

ด้านครุภัณฑ์ ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่มีครุภัณฑ์เฉพาะที่จำเป็นสำหรับการ
ดำเนินงานของห้องสมุดแต่ละแห่งเท่านั้น ครุภัณฑ์ที่มีในห้องสมุดเสียงทุกแห่งคือ
คัมภีร์รายการ คี และ/หรือชั้นเก็บ เทปบันทึกเสียงและแถบเสียง สำหรับครุภัณฑ์
ที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มี ได้แก่ ชั้นวารสาร จุลสารและเอกสาร ป้ายนิเทศ
โต๊ะจ่ายรับแบบเคาน์เตอร์ โต๊ะจ่ายรับโดยไซโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ รถเข็น
เครื่องพิมพ์ดีด และเครื่องถ่ายเอกสาร

ห้องสมุดเสียงที่มีครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ มากที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดดนตรี-
สุนทระหม่อมบริพัตร ส่วนห้องสมุดที่มีครุภัณฑ์น้อยประเภทที่สุดคือ ห้องสมุดเสียง
วังเรียนสตรีวิทยา

ในด้านการเงิน ห้องสมุดเสียงทุกแห่งมีรายได้จากเงินงบประมาณ
และมีห้องสมุดเสียง 3 แห่ง มีรายได้พิเศษอื่น ๆ นอกเหนือจากงบประมาณ ได้แก่

ห้องสมุดเสียง โรงเรียนสตรีวิทยา ห้องสมุดเสียงโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และห้องสมุดดนตรีทุนกระหม่อมบริพัตร สำหรับรายได้ของห้องสมุดนั้น ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายสำหรับการจัดซื้อโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์

ห้องสมุดเสียงแต่ละแห่ง เน้นหนักวัสดุประเภทเทปบันทึกเสียงแบบ คลับ และแผ่นเสียง ซึ่งมีจำนวนมากกว่ำวัสดุประเภทอื่น โดยเทปบันทึกเสียงแบบคลับมีในห้องสมุดเสียงทุกแห่ง และมีมากที่สุดในห้องสมุดดนตรีทุนกระหม่อมบริพัตร รองลงมาคือ ห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนแผ่นเสียงมีในห้องสมุด 6 แห่ง ยกเว้น ห้องสมุดโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งไม่มี โดยห้องสมุดแผ่นเสียงและแถบเสียง สถาบันวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีจำนวนแผ่นเสียงมากที่สุด รองลงมาคือ ห้องสมุดดนตรีทุนกระหม่อมบริพัตร

อุปกรณ์ที่มีในห้องสมุดเสียง มีความสอดคล้องกับวัสดุในห้องสมุด กล่าวคือ ห้องสมุดเสียงทุกแห่งมีเครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง โดยห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร มีจำนวนเครื่องเล่นมากที่สุด สำหรับเครื่องเล่นแผ่นเสียงมีในห้องสมุด 6 แห่ง โดยห้องสมุดแผ่นเสียงและม้วนเทป มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุดดนตรีทุนกระหม่อมบริพัตร มีจำนวนมากที่สุด ส่วนสิ่งพิมพ์นั้น มีจำนวนน้อยมากในห้องสมุดเสียง และมีห้องสมุดเสียงเพียง 4 แห่ง ที่มีสิ่งพิมพ์ให้บริการ

งานเทคนิค

มีห้องสมุดเพียง 3 แห่ง ที่กำหนดนโยบายการเลือกและการจัดหารวัสดุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (7 แห่ง) มีบรรณารักษ์ เป็นผู้กำหนดนโยบายในการเลือกและจัดหาเอง และบางแห่งบรรณารักษ์กำหนดนโยบายร่วมกับหัวหน้าหน่วยงาน

เกณฑ์ในการเลือกและประเมินค่าวัสดุที่สำคัญของห้องสมุดเสียง ส่วนใหญ่ คือ เนื้อหาตรงตามหลักสูตร หรือสอดคล้องกับการดำเนินงานของหน่วยงาน เกณฑ์สำคัญรองลงมาคือ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ สำหรับคู่มือ

ในการเลือกซื้อวัสดุพบว่า หอสมุดเสียงส่วนใหญ่ใช้รายชื่อที่ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายจัดทำ และจากคำแนะนำของผู้ใช้

วิธีการจัดหาวัสดุของหอสมุดเสียงนั้น หอสมุดเสียงทุกแห่งใช้วิธีการจัดซื้อ วิธีการที่ใช้รองลงมา คือ รับบริจาค (6 แห่ง) ซึ่งแหล่งบริจาคที่สำคัญของหอสมุด คือ สถานทูตในประเทศ บริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายเทปบันทึกเสียง หรือแผ่นเสียง และบุคคลทั่วไป สำหรับการจัดซื้อวัสดุเสียงที่ผลิตภายในประเทศนั้น หอสมุดเสียงทุกแห่งสั่งซื้อจากร้านค้าทั่วไปในประเทศ ส่วนการสั่งซื้อจากต่างประเทศนั้น มีหอสมุดเพียง 2 แห่ง ทำอยู่คือ หอสมุดเสียงในกลุ่มหอสมุดประชาชนทั้ง 2 แห่ง โดยสั่งซื้อจากตัวแทนจำหน่าย

ในด้านการเตรียมวัสดุก่อนให้บริการ หอสมุดเสียงทุกแห่งมีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่หอสมุดทำการตรวจสอบวัสดุที่ไ้รับเอง และมีการลงทะเบียนวัสดุทุกประเภทไว้ วิธีการลงทะเบียนที่หอสมุดเสียงใช้สูงกว่าวิธีอื่น คือ การลงทะเบียนในสมุด โดยหอสมุด 3 แห่ง แยกสมุดตามประเภทวัสดุ ประเภทละเล่ม และหอสมุดอีก 3 แห่ง ลงทะเบียนวัสดุทุกประเภทในสมุดเล่มเดียวกัน เรียงตามลำดับการเข้ามาในหอสมุดก่อน-หลัง รวมกันทุกประเภท

หอสมุดเสียง 7 แห่ง ไม่มีการทำป้ายบอกรายละเอียดของเนื้อหา วัสดุที่ตัววัสดุหรือที่กล่องบรรจุ และไม่มีการบรรจุกล่องวัสดุเป็นพิเศษ ยกเว้นหอสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีการทำป้ายบอกรายละเอียดของเนื้อหา วัสดุที่ตัววัสดุ และหอสมุดเสียง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการทำของแผ่นเสียงขึ้นเอง

ด้านการจัดหมู่และทำบัตรรายการ หอสมุดเสียงส่วนมาก 7 แห่ง จัดระบบตามความเหมาะสมที่กำหนดขึ้นเอง ยกเว้น หอสมุดดนตรีสุนทระหม่อม-บริพัตร หอสมุดแห่งชาติ ที่ใช้ระบบจัดหมู่ทศนิยมควีอี (ปัจจุบันได้จัดระบบตามความเหมาะสมที่กำหนดขึ้นเอง สำหรับวัสดุเสียงที่เข้ามาในหอสมุด ตั้งแต่ต้น ปี พ.ศ.

ห้องสมุดเสียงทุกแห่งมีการทำบัตรรายการ โดยมียังห้องสมุดเสียง 5 แห่ง ที่ทำบัตรรายการครบชุด ได้แก่ บัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง บัตรเรื่อง และบัตรทะเบียน ยกเว้นห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีเพียงบัตรทะเบียน และห้องสมุดเสียง โรงเรียนสตรีวิทยาที่มีเพียงบัตรเรื่อง เท่านั้น ลักษณะของบัตรรายการวัสดุเสียงมีขนาด และ สีเช่นเดียวกับบัตรรายการของสิ่งพิมพ์ มีห้องสมุดเพียง 2 แห่ง ที่บัตรรายการวัสดุเสียงมีขนาดเท่ากับบัตรรายการของสิ่งพิมพ์ แต่สีแตกต่างกัน

สำหรับกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการทำบัตรรายการวัสดุเสียง มีห้องสมุดเสียง 4 แห่ง ที่ใช้กฎเกณฑ์การทำบัตรรายการวัสดุเสียง เช่นเดียวกับบัตรรายการสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในห้องสมุด ส่วนอีก 4 แห่ง กำหนดกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการทำบัตรรายการวัสดุเสียงขึ้นเองตามความเหมาะสม ห้องสมุดเสียงทุกแห่งไม่มีการทำเนื้อเรื่องย่อของวัสดุเสียงลงในบัตรรายการ และยังไม่มีความร่วมมือในการทำสหบัตรวัสดุเสียง

คู่มือช่วยคนในลักษณะอื่นนอกเหนือจากบัตรรายการ พบว่า ห้องสมุดเสียง 4 แห่ง จัดทำรายชื่อวัสดุทั้งหมดของห้องสมุดพิมพ์ในรูปแบบเล่ม และห้องสมุดอีก 2 แห่ง จัดทำในรูปแบบสมุดทะเบียนวัสดุ

ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (5 แห่ง) จัดเก็บวัสดุเสียงในระบบชั้นปิด และห้องสมุดเสียงทุกแห่งจัดเก็บวัสดุเสียงแยกออกจากสิ่งพิมพ์ สำหรับการซ่อม โสตทัศนวัสดุ และอุปกรณ์ ปรากฏว่า ห้องสมุดทุกแห่งใช้บุคลากรห้องสมุดหรือของหน่วยงานที่สังกัดเป็นผู้อยู่ซ่อมเอง และมีห้องสมุดเสียง 2 แห่งส่งไปซ่อมที่ร้านควย คือ ห้องสมุดเสียง โรงเรียนสตรีวิทยา และห้องสมุดคนตรีทุนกระหม่อมบริพัตร

งานบริการ

ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (5 แห่ง) ให้สิทธิการใช้ห้องสมุดแก่บุคคลภายในหน่วยงานเท่านั้น สำหรับเวลาทำการของห้องสมุดเสียงนั้น ห้องสมุดเสียง 7 แห่ง เปิดให้บริการในเวลาราชการ คือ วันจันทร์ - วันศุกร์ ยกเว้นห้องสมุดดนตรีสยามกลการมิวสิคฟาวเคชั่น ที่เปิดทำการในวันอังคาร - วันอาทิตย์ และหยุดทำการในวันจันทร์

เนื้อหาของวัสดุที่ให้บริการในห้องสมุดเสียง ส่วนใหญ่ (5 แห่ง) เป็นคานคณตรีและเพลง ยกเว้นห้องสมุด 3 แห่ง ที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาการในสาขาต่าง ๆ ทั่วๆ ไป บริการที่ห้องสมุดเสียงทุกแห่งจัดให้แก่ผู้ใช้คือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ส่วนบริการที่ห้องสมุดเสียงจำนวนรองลงมา (5 แห่ง) จัดทำได้แก่ การจัดทำคู่มือแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการอัดเทปและถ่ายเทป สำหรับบริการให้ยืมนั้นมีห้องสมุดเพียง 3 แห่ง เท่านั้นที่จัดบริการ

ห้องสมุดเสียงที่จัดบริการต่าง ๆ แก่ผู้ใช้มากที่สุดคือ ห้องสมุดเสียงโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รองลงมาคือ ห้องสมุดเสียง มหาวิทยาลัยศิลปากร และห้องสมุดดนตรีสุนทระหม่อมบริพัตร

จำนวนผู้ใช้บริการในห้องสมุดเสียงโดยเฉลี่ยในแต่ละวัน พบว่าห้องสมุดเสียงที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุดคือ ห้องสมุดดนตรีสุนทระหม่อมบริพัตร (100 คนต่อวัน) รองลงมาคือ ห้องสมุดดนตรีสยามกลการมิวสิคฟาวเคชั่น (50 คนต่อวัน)

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (5 แห่ง) ทำในรูปของการจัดส่งรายชื่อวัสดุเสียงและสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ที่มีในห้องสมุดไปยังหน่วยงานอื่นภายในสถาบัน ส่วนห้องสมุดที่ไม่ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ใด ๆ คือ ห้องสมุดแผนเสียงและม้วนเทป มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุดแผนเสียงและแถบเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุด

ปัญหาการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ บรรณารักษ์จำนวนมากที่สุด เห็นว่าไม่เป็นปัญหาต่อการดำเนินงานห้องสมุด (ฐานนิยม = 1) ยกเว้นในเรื่อง ลักษณะของอาคารสถานที่ บรรณารักษ์ส่วนหนึ่ง เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง (ฐานนิยม = 3) และอีกส่วนหนึ่ง เห็นว่าไม่เป็นปัญหา

ค้ำนครุภัณฑ์ บรรณารักษ์มีความเห็นเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่ง เห็นว่าเป็นปัญหาต่อการดำเนินงานห้องสมุดน้อย (ฐานนิยม = 2) อีกกลุ่มหนึ่ง เห็นว่าไม่เป็นปัญหา (ฐานนิยม = 1)

ค้ำนการบริหาร บรรณารักษ์จำนวนมากที่สุด เห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ในค้ำนบริหารงานเป็นปัญหาน้อย (ฐานนิยม = 2) ในขณะที่ปัญหาเกี่ยวกับความ สนใจและความสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุดเสียงของค้ำบริหารนั้นไม่เป็นปัญหา (ฐานนิยม = 1)

ค้ำนบุคลากร ปัญหาจำนวนบุคลากรห้องสมุดไม่เพียงพอ นั้น บรรณารักษ์ จำนวนครึ่งหนึ่ง เห็นว่า เป็นปัญหามาก (ฐานนิยม = 4) ในขณะที่ปัญหาการที่ห้อง สมุดไม่มีค้ำเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น ค้ำนค้ำตรี หรือเครื่องเสียง บรรณารักษ์ กลุ่มหนึ่ง เห็นว่าเป็นปัญหาปานกลาง และอีกกลุ่มหนึ่ง เห็นว่าเป็นปัญหาน้อย

สำหรับปัญหาค้ำนการเงิน บรรณารักษ์จำนวนมากที่สุด เห็นว่าปัญหา ความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินเพื่อซ่อมบำรุง เป็นปัญหามาก ส่วนปัญหางบประมาณ ไม่เพียงพอ และปัญหาความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และสิ่งพิมพ์ บรรณารักษ์กลุ่มหนึ่ง เห็นว่าเป็นปัญหามาก ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่ง เห็นว่าเป็นปัญหาปาน กลาง

ปัญหาค้านทรัพยากรห้องสมุดพบว่า สิ่งพิมพ์ที่จัดให้บริการเป็น ปัญหาต่อการดำเนินงานห้องสมุดในระดับปานกลาง (ฐานนิยม = 3) ในขณะที่ปัญหาค้านจำนวนโสตทัศนวัสดุที่จัดให้บริการนั้น บรรณารักษ์ส่วนหนึ่งเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า เป็นปัญหาน้อย

คานงานเทคนิค ปัญหาในการซ่อมบำรุงโสตทัศนวัสดุ/อุปกรณ์ บรรณารักษ์มีความคิดเห็นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เป็นปัญหามาก (ฐานนิยม = 4) ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่ง เห็นว่า ไม่เป็นปัญหา สำหรับปัญหาที่บรรณารักษ์จำนวนสูงสุด เห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลางคือ ปัญหาการแลกเปลี่ยนโสตทัศนวัสดุ

สำหรับงานบริการที่พบว่า เป็นปัญหาต่อการดำเนินงานห้องสมุด เสี่ยง ในระดับมาก คือ ความไม่สมดุลของจำนวนวัสดุเสียงกับจำนวนผู้ให้บริการ

ข้อเสนอแนะในการจัดดำเนินงานห้องสมุดเสียง

ข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์

ข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์ห้องสมุดเสียง มีดังนี้ ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรห้องสมุดเสียงให้มากกว่านี้ (2 คน) ควรเพิ่มจำนวนครุภัณฑ์ โสตทัศน-วัสดุและอุปกรณ์ในห้องสมุด (2 คน) ผู้บริหารควรเข้าใจและให้ความสนับสนุน การดำเนินงานห้องสมุดเสียงอย่างจริงจัง (1 คน) และควรให้ห้องสมุดเสียง เป็นหน่วยงานอิสระของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและ การปฏิบัติงาน (1 คน)

ความสนับสนุนและขอเสนอแนะของหัวหน้าหน่วยงาน

หัวหน้าหน่วยงานห้องสมุดเสียงทุกแห่ง เห็นความสำคัญของห้องสมุดเสียงในฐานะเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนการสอน และเป็นคลังข้อมูลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงาน รวมทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรมทางเสียง แต่ในค่านความสนับสนุนนั้น ปรากฏว่า แยกต่างกันไปในห้องสมุดแต่ละแห่งดังนี้ ห้องสมุดเสียงที่หัวหน้าหน่วยงานให้การสนับสนุนทั้งในค่านงบประมาณ บุคลากร และกิจกรรมห้องสมุดมี 2 แห่ง คือ ห้องสมุดเสียงมหาวิทยาลัยศิลปากร และห้องสมุดเสียง โรงเรียนสตรีวิทยา ในขณะที่ห้องสมุดเสียง 4 แห่ง ได้รับการสนับสนุนเพียงค่านใดค่านหนึ่งเท่านั้น

สำหรับขอเสนอแนะของหัวหน้าหน่วยงานนั้น หัวหน้าหน่วยงานห้องสมุดเสียง 3 แห่ง เห็นว่า ห้องสมุดเสียงควรมีความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุด เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บวัสดุเสียง ขอเสนอแนะรองลงมาคือ ห้องสมุดเสียงควรมีวัสดุเสียงให้เพียงพอแก่ความต้องการ และควรจัดให้เป็นห้องสมุดเสียงที่สมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญของนักศึกษา มีหัวหน้าหน่วยงานใดขอเสนอแนะอย่างละ 2 คน ส่วนขอเสนอแนะที่หัวหน้าหน่วยงานแห่งเดียว เสนอไว้คือ ห้องสมุดเสียงควรจัดเก็บวัสดุเสียงทุกประเภทไว้เพื่อเป็นคลังข้อมูลในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานห้องสมุดเสียงในประเทศไทย ปรากฏว่า

1. การบริหาร

ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ไม่มีการแบ่งหน่วยงานย่อยภายในห้องสมุด และทุกแห่งมีหัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้อำนวยการดำเนินงาน ให้ความสำคัญแนะนำแก่บรรณารักษ์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุด โดยหัวหน้าหน่วยงานห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (5 แห่ง) มีวุฒิปริญญาในสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และมีห้องสมุดเสียงเพียงแห่งเดียวที่มีคณะกรรมการห้องสมุดให้ความสำคัญแนะนำในการจัดหาวัสดุเสียง คือห้องสมุดเสียงโรงเรียนสตรีวิทยา ซึ่งคณะกรรมการห้องสมุดเป็นชุดเดียวกันกับคณะกรรมการห้องสมุดโรงเรียน

1.1 สถานอาคารสถานที่

กลุ่มห้องสมุดประชาชนมีลักษณะดีกว่าทุกกลุ่มในด้านจำนวนที่นั่ง จำนวนที่นั่งอ่าน และห้องสมุดติดเครื่องปรับอากาศห้องหนึ่ง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเป็นห้องสมุดที่ให้บริการแก่คนทั่วไปในวงกว้าง โดยหอสมุดแห่งชาติให้บริการแก่ประชาชนในระดับชาติ และทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีของชาติ ส่วนห้องสมุดคนตรีสยามกลการมีวัสดุฟาวเคชั่นเป็นห้องสมุดของเอกชน ที่ให้บริการแก่นักเรียนโรงเรียนคนตรีลูกคาของบริษัทรวมทั้งประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตามสำหรับจำนวนที่นั่งอ่านและที่นั่งฟังนั้นสถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีจำนวนน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากห้องสมุดแห่งนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นคลังข้อมูลในการกระจายเสียงของสถานีวิทยุเท่านั้น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการเข้ามาฟังในห้องสมุด เมื่อพิจารณาเฉพาะที่นั่งฟังพบวานอกเหนือจากห้องสมุดคนตรีที่ดูแลครบพร้อมบริพัตรแล้ว ห้องสมุดเสียงมหาวิทยาลัยศิลปากร และกลุ่มห้องสมุดโรงเรียนมีจำนวนที่นั่งฟังมากกว่าแห่งอื่น ๆ สาเหตุประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากห้องสมุดดังกล่าวเป็นห้องสมุดของสถาบันการศึกษา จึงต้องทำหน้าที่ให้บริการฟังในห้องสมุดเพื่อประกอบการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษา ทำให้จำเป็นต้องมีที่นั่งฟังให้พอเพียง ยกเว้นห้องสมุดเสียง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดแผนเสียงและวัฒนธรรมแพทยศาสตร์สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีที่นั่งฟังจำนวนน้อย เนื่องจากเป็นคลังข้อมูลในการฝึกหัดกระจายเสียงของนักศึกษาด้านการสื่อสารมวลชน เท่านั้น

การที่ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่เป็นห้องปรับอากาศนั้น เป็นการช่วยรักษาสภาพของทรัพยากรห้องสมุดให้คงคุณภาพ ยืดอายุการใช้งาน และเพื่อให้ผู้ใช้บริการอยู่ในบรรยากาศ

ที่เหมาะสมแก่การศึกษาคนควาและการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
เฉลิมศักดิ์ ชูปวา (2522 : 56) ซึ่งพบว่าลักษณะของห้องเก็บวัสดุไม้ที่พิมพ์นั้นควรเป็น
ห้องที่เคลื่อนไหวปรับอากาศ

1.2 คานบุงคูลากร

บรรณารักษ์หรือผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดเสียงทุกแห่ง มีคุณวุฒิในระดับปริญญาตรี
โดยบุงคูลากรห้องสมุดเสียงมหาวิทยาลัยศิลปากร มีวุฒิ ปริญญาตรีทางคานโสศกทัศน์ศึกษา
ห้องสมุดเสียงทุกแห่งขาคบุงคูลากรที่มีความรู้ทั้งทางคณตรีและทางบรรณารักษศาสตร์ควบคู่กันไป
ทั้งนี้เพราะโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยยังไม่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการ
คานเนิงงานห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดคณตรีโดยตรงในหลักสูตร และยังไม่มีกรแทรกเนื้อหา
การจกห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดคณตรีในเนื้อหาวิชาห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน
ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเฉพาะ ทำให้บรรณารักษ์หรือผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดเสียง
ยังขาคความรู้และความเข้าใจในเรื่องคังกลาวครบทังสองคาน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ
สหรัฐอเมริกาคจะเห็นว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดคณตรีส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา
ทั้งจากรโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์และโรงเรียนคณตรี หรือไม้ก็เคยศึกษาวิชาห้องสมุดเสียง
หรือห้องสมุดคณตรีหรือวิชาการคณตรีมาบางในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ (Robert
1985 : 59 - 62) เพื่อที่จะสามารถเขาคถึงวัสดุในห้องสมุด เพื่อใช้ประกอบการแบ่งประเภท
ของวัสดุ การจกคหุ การทาคักรรายการ และการให้บริการผู้ใช้คโดยขงมีประสิทธิภค
(Hoffmann 1979 : 19)

ผลการวิจัยยังพบว่าจาคนวนบุงคูลากรที่ทาคงานในห้องสมุดเสียง ยังมีจาคนวน
ไม้มคากนัก โดยห้องสมุด 3 แห่งมีบุงคูลากรเพียง 1 คน คือกคุมห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุด
แผนเสียงและมวนเทพ ภคควิชาการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนอีก 3 แห่ง
มีจาคนวนบุงคูลากร 2 คน ผลการวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในคานปัญหาคจาคนวน
บุงคูลากรไม้เพียงพอ (คารางที่ 29) ซึ่งพบว่าเป็นปัญหาคในระดับมคาก และนอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับ
จาคนวนบุงคูลากรทาคงานในคานคางๆ (งานบริการ งานเทคนิค และงานบริการ) ที่บรรณารักษ์
ห้องสมุดเสียงคองรับผิดชอบแล้ว จะเห็นค้ความบรรณารักษะมิงงานในความรับผิดชอบมคาก จึง
ทำให้ปัญหาคบุงคูลากรไม้เพียงพอเป็นปัญหาคสำคัญสำหรับบรรณารักษ์

สำหรับการพัฒนาบุงคูลากรทาคงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุด
โรงเรียน ในขณะค้ห้องสมุดอีก 2 ประเภททาคน้อยมคาก และห้องสมุดคณตรีสยวมกลการมิวสิค
ทาคคชันแทขไม้มีโอกาสเช่นค้ขงกับห้องสมุดประเภทอื่น เนื่องจากมีบุงคูลากรที่รับผิดชอบงาน
ห้องสมุดน้อย ทำให้ขาคบุงคูลากรที่จะทาคหน้าที่แทนในกรณีค้คนค้คณหนึ่งไม้มาปฏิบัติงาน

1.3 คานครุภัณฑ์

กลุ่มห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดเฉพาะ เป็นกลุ่มที่มีครุภัณฑ์มากกว่าประเภทอื่น โดยเฉพาอย่างยิ่งห้องสมุดคนตรีทุลกระหม่อมบริพัตรมีครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ มากที่สุดในขณะที่กลุ่มห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดเสียง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ น้อยมาก

1.4 คานงบประมาณ

ห้องสมุดเสียงทุกแห่งได้รับงบประมาณจากสถาบันหรือหน่วยงานของตนเป็นหลัก โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้รับงบประมาณมากกว่ากลุ่มห้องสมุดอื่น สำหรับห้องสมุดโรงเรียน แม้ว่าจะได้รับงบประมาณน้อยกว่า แต่ก็มีรายได้พิเศษนอกเหนือจากงบประมาณโดยการบริจาคของสมาคมศิษย์เก่าและมูลนิธิ ทั้งนี้จึงเห็นได้ว่าห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีความคิดเห็นต่อปัญหาทางการเงินไม่เพียงพอในระดับน้อย และไม่เป็นที่ปัญหา (ตารางที่ 30)

1.5 คานโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์

ห้องสมุดเสียงทุกแห่งเน้นการจัดหา จักเก็บ และให้บริการโสตทัศนวัสดุ/อุปกรณ์ มากกว่าสิ่งพิมพ์ ประเภทของโสตทัศนวัสดุที่มีเป็นจำนวนมากในห้องสมุดเสียง คือ เทปบันทึกเสียงแบบทลับและแผ่นเสียง เป็นที่น่าสังเกตว่าห้องสมุดที่มีเทปบันทึกเสียงมากกว่าแผ่นเสียง เป็นห้องสมุดที่ให้บริการด้านการเรียนการสอนเป็นหลัก ได้แก่ ห้องสมุดเสียงมหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดเสียงโรงเรียนสตรีวิทยา และห้องสมุดเสียงโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ในขณะที่แผ่นเสียงมีมากกว่าเทปบันทึกเสียงในห้องสมุดที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการกระจายเสียงของนักจัดรายการวิทยุเป็นหลัก สำหรับโสตทัศนวัสดุประเภทอื่น ๆ ที่ควรมีในห้องสมุดเสียง พบว่ายังไม่ได้รับการจัดหาเข้าห้องสมุดใดครบถ้วนสมบูรณ์ คงมีเพียงห้องสมุดเสียงมหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีเทปบันทึกภาพให้บริการ เนื่องจากครอบคลุมงานโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ด้วย และห้องสมุดคนตรีสยามกลการมีวีดิทัศน์วอร์เคชั่น ซึ่งจัดเก็บไว้ตามภาพยนตร์จำนวนไม่มากนัก

สำหรับอุปกรณ์ที่มีในห้องสมุดเสียง ปรากฏว่าสอดคล้องกับวัสดุที่จัดหา กล่าวคือห้องสมุดเสียงมีวัสดุโสตทัศนวิทยุให้บริการก็มีเครื่องเล่นวัสดุนั้น ๆ ไว้ให้บริการด้วย ส่วนสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดเสียงนั้นมีน้อยมาก มีห้องสมุดเสียงเพียง 4 แห่งเท่านั้นที่มีสิ่งพิมพ์ให้บริการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโสตทัศนวัสดุ/อุปกรณ์ในห้องสมุดเสียงเองยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย การจัดหาจึงต้องทำกับโสตทัศนวัสดุซึ่งเป็นวัสดุหลักของห้องสมุดก่อนสิ่งพิมพ์

2. งานเทคนิค

งานเทคนิคเป็นพื้นฐานของการจัดดำเนินงานห้องสมุด เพื่อนำไปสู่งานบริการที่มีประสิทธิภาพ การที่ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (6 แห่ง) มีบรรณารักษ์เป็นผู้กำหนดนโยบายในการเลือกและจัดหาเองนั้น ย่อมเกิดผลดีแก่ห้องสมุดที่จะทำให้การจัดหาวัสดุเสียงเป็นไปอย่างเหมาะสม รวมทั้งสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ เกณฑ์ในการเลือกและประเมินค่าวัสดุที่สำคัญของห้องสมุดเสียงคือให้เนื้อหาตรงตามหลักสูตร หรือสอดคล้องกับการดำเนินงานของหน่วยงาน การจัดหาทำโดยการสั่งซื้อจากร้านค้าทั่วไปภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่

ในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้บริการ เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่จะทำการตรวจสอบวัสดุที่ไ้รับเอง และลงทะเบียนวัสดุลงในสมุดทะเบียนก่อนการจัดหมู่และทำบัตรรายการวัสดุ นั้น ๆ สำหรับกฎเกณฑ์การทำบัตรรายการ ปรากฏว่าห้องสมุดเสียง 4 แห่งกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นใช้เอง แต่อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเองนี้ก็ไม่ใช่ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด (ตารางที่ 32) ส่วนระบบการจัดหมู่ที่ใช้นั้น มีห้องสมุดเพียงแห่งเดียวที่ใช้ระบบการจัดหมู่ทศนิยมคิวอี้ในขณะที่ห้องสมุดเสียงอีก 7 แห่งกำหนดระบบขึ้นใช้เอง ซึ่งก็พบว่าไม่เกิดปัญหาเช่นเดียวกัน

การที่ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (5 แห่ง) จัดเก็บวัสดุเสียงในระบบชั้นเปิดนั้นอาจเนื่องจากโสตทัศนวัสดุมีจำนวนน้อย จึงต้องอยู่ในความควบคุมของบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ ส่วนการขอมโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์นั้น ห้องสมุดเสียงทุกแห่งมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทำการขอมเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องการขอมว่ารุงโสตทัศนวัสดุ/อุปกรณ์ (ตารางที่ 32)

3. งานบริการ

งานบริการเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงานห้องสมุดเสียง จากผลการวิจัยพบว่าห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ (5 แห่ง) ให้อิทธิกรให้บริการห้องสมุดแก่บุคคลภายในหน่วยงานของตนเท่านั้น สำหรับห้องสมุดอีก 3 แห่งที่ให้บริการแก่บุคคลภายนอกด้วยนั้น เนื่องจาก 2 แห่งเป็นห้องสมุดประชาชน ส่วนอีก 1 แห่งคือห้องสมุดเสียงมหาวิทยาลัยศิลปากร มีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของหอสมุดกลางจึงต้องทำหน้าที่ให้บริการอย่างกว้างขวาง

เนื้อหาของวัสดุในห้องสมุดเสียง พบว่าสอดคล้องกับลักษณะการให้บริการของห้องสมุด กล่าวคือห้องสมุดเสียงของสถาบันการศึกษาอันได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร โรงเรียนสตรีวิทยา

และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการด้านการเรียนการสอน วัสดุจะเป็น
เนื้อหาวิชาการสาขาต่าง ๆ รวมทั้งบทเรียน ในขณะที่ห้องสมุดอีก 5 แห่งเน้นหนักเฉพาะ
ด้านดนตรีและเพลง

ในคำขริการของห้องสมุดเสียง ปรากฏว่าบริการตอบคำถามและช่วยการ ค้นคว้า
เป็นบริการที่ห้องสมุดเสียงทุกแห่งจัดทำ ส่วนบริการยืมระหว่างห้องสมุดนั้นไม่มีห้องสมุดแห่งใด
ให้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าห้องสมุดเสียงทุกแห่งยัง ไม่มีความร่วมมือระหว่างกันเพื่อพัฒนางาน
ห้องสมุดเสียงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในคานจำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุดพบว่าในกลุ่มห้องสมุดประชาชน มีผู้ใช้บริการโดย-
เฉลี่ยในแต่ละวันมากที่สุด ส่วนห้องสมุดที่มีผู้ใช้บริการน้อยที่สุดคือห้องสมุดแผนเสียงและม้วนเทป
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก
ห้องสมุดแห่งหลัง เป็นห้องสมุดในระดับย่อยที่สุด (ภาควิชา) ของมหาวิทยาลัย การให้บริการ
จึงอยู่ในแวงวงจำกัดเฉพาะนักศึกษาวิชาการสื่อสารมวลชนเท่านั้น ส่วนปัญหาที่ห้องสมุดเสียง
พบในระดับมากประการหนึ่งก็คือความไม่สมดุลของจำนวน โสตทัศนวัสดุ และจำนวนผู้ใช้บริการ
คั้งนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ห้องสมุดเสียงส่วนใหญ่ ไม่อนุญาตให้ยืมวัสดุเสียงออกนอก
ห้องสมุด เพื่อป้องกันการชำรุดหรือเสียหาย เนื่องจากวัสดุเสียงเหล่านี้มีจำนวนน้อย การให้
ยืมออกนอกห้องสมุดจึงทำได้เฉพาะในกรณีห้องสมุดจัดทำเทปต้นฉบับเก็บไว้แล้ว และมีงบประมาณ
เพียงพอ การแก้ปัญหาบริการยืมนี้ที่ในบางประเทศจัดทำคือการใช้ยืมโดยเสียค่าเช่ายืมในราคาถูก
เพื่อให้ผู้ใช้บริการ เห็นคุณค่าของวัสดุและประหยังบประมาณของห้องสมุดที่ตอ้งใช้ในการดำเนินงาน

สำหรับปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดเสียงที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นปัญหาใน
การดำเนินงานในระดับมากหรือปานกลางนั้น ได้แกปัญหาจำนวนบุคลากรห้องสมุดไม่เพียงพอ
ปัญหาการเงินทุก ๆ ด้าน จำนวนสิ่งพิมพ์ที่จัดให้บริการ การแลกเปลี่ยนโสตทัศนวัสดุ และความ
ไม่สมดุลของจำนวนโสตทัศนวัสดุและจำนวนผู้ใช้บริการ ส่วนปัญหาบางปัญหาพบว่า เป็นปัญหา
มากหรือปานกลางในบางห้องสมุด แต่เป็นปัญหาน้อยหรือไม่เป็นปัญหาในบางห้องสมุดได้แก่
ปัญหาลักษณะของอาคารสถานที่ ปัญหาการที่ห้องสมุดไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา เช่น
ด้านดนตรี หรือเครื่องเสียง และปัญหาการซ่อมบำรุงโสตทัศนวัสดุ/อุปกรณ์

จะเห็นได้ว่าสภาพการดำเนินงานห้องสมุดเสียงในแต่ละกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ห้องสมุดยังขาดมาตรฐานและแบบแผนในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ปัญหาที่ประสบอยู่ในระดับแตกต่างกันไปควย อย่างไรก็ตามผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานของห้องสมุดเสียงทุกแห่งโคตร ะหนักถึงความสำคัญและให้ความสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดเสียง โดยใ้กว้างโครงการในอนาคตไว้ว่าจะทำให้ห้องสมุดเสียงเป็นห้องสมุดที่มีความสมบูรณ์และเป็นห้องสมุดเสียงที่แท้จริง เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อบรรณารักษ์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุดเสียง

1.1 บรรณารักษ์ที่มีความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์ ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านดนตรีและโสตทัศนศึกษา เพื่อให้เกิดความรอบรู้และสามารถดำเนินงานห้องสมุดเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เกี่ยวกับบรรณารักษ์หรือบุคลากรที่มีความรู้พื้นฐานในสาขาอื่นก็ควรหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ห้องสมุดเสียงที่เน้นให้บริการทางดนตรี บรรณารักษ์ยังควรติดตามความเคลื่อนไหวของวงการดนตรีของประเทศต่าง ๆ โดยการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ เช่น สมาคมห้องสมุดดนตรีนานาชาติ และสมาคมออกกฎหมายเหตุเสียงนานาชาติ เป็นต้น

1.2 บรรณารักษ์ห้องสมุดเสียงควรเริ่มต้นให้ความสนใจจัดหาโสตทัศนวัสดุประเภทอื่น ๆ เช่น เทปบันทึกภาพ ฟิล์มภาพยนตร์ และโน้ตเพลง รวมทั้งสิ่งพิมพ์เข้ามาให้บริการในห้องสมุดควย เพื่อให้ห้องสมุดเสียงสามารถทำหน้าที่ในฐานะเป็นแหล่งบริการทางวัฒนธรรม สื่อทางการศึกษา และเป็นศูนย์กลางรวบรวมความรู้และข้อสนเทศในอีกรูปแบบหนึ่งได้อย่างแท้จริง

1.3 หากสามารถทำได้ บรรณารักษ์ห้องสมุดเสียงซึ่งประสบปัญหาค่านงงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ควรดำเนินการจัดหาโสตทัศนวัสดุเข้าห้องสมุดควยวิธีการแลกเปลี่ยนควย โดยอาจเริ่มต้นแลกเปลี่ยนวัสดุที่ห้องสมุดผลิตขึ้นเอง (เช่น เทปบันทึกภาพที่ห้องสมุดไ้บันทึกมาจากเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ) กับสถานหรือห้องสมุดอื่น

1.4 บรรณารักษ์ห้องสมุดเสียงทั้ง 8 แห่ง ควรมีการพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือการดำเนินงานอันจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในทุก ๆ ด้านเพื่อเป็นการประสานประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งเพื่อขจัดปัญหาความขัดข้องในการปฏิบัติงานร่วมมือจัดชมรมหรือสัมมนาทางวิชาการในกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดเสียง ตลอดจนการจัดตั้งชมรมห้องสมุดเสียงหรือชมรมห้องสมุดคนตรีต่อไป

1.5 บรรณารักษ์ควรทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยการจักกิจกรรม นิทรรศการ จัดทำข่าวสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด และส่งบทความไปยังวารสารบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้วงการห้องสมุดทราบความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของห้องสมุดเสียง เพื่อให้บุคคลทั่วไปรู้จักและรู้คุณค่าของห้องสมุดเสียง และเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับห้องสมุดอันจะทำให้ผู้บริหารระดับสูงมองเห็นความสำคัญของห้องสมุดเสียง และให้ความสนับสนุนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงาน

2.1 ผู้บริหารควรให้ความสนใจและสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดเสียงอย่างจริงจัง โดยเปิดโอกาสให้บรรณารักษ์ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของงาน และส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนา โดยการให้ไปศึกษาต่อเพิ่มเติมและการปฏิบัติงานเป็นต้น

2.2 ผู้บริหารควรจัดสรรตำแหน่งบรรณารักษ์ไว้ในห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดคนตรี สำหรับห้องสมุดที่ยังไม่มีตำแหน่งดังกล่าว และควรเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เหมาะสมกับปริมาณงาน การให้บริการ รวมทั้งการพัฒนาห้องสมุดเสียงในอนาคต เพื่อให้เป็นห้องสมุดเสียงที่สมบูรณ์

2.3 ผู้บริหารควรกำหนดงบประมาณที่ห้องสมุดเสียงควรจะได้รับในแต่ละปีไว้ให้เหมาะสมกับการจัดหาวัสดุ และการดำเนินงานด้านอื่น ๆ โดยการวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้การจัดหาวัสดุ/อุปกรณ์สนองความต้องการของผู้ใช้บริการมากขึ้น และให้ผู้ใช้ประโยชน์จากห้องสมุดได้สูงสุด นอกจากนั้นควรปรับปรุงขั้นตอนที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินเพื่อจัดซื้อวัสดุ/อุปกรณ์ และการซ่อมบำรุงให้รวดเร็วขึ้น

2.4 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ห้องสมุดของกันรวมเป็นสมาชิก สมาคมวิชาชีพ เช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สมาคมห้องสมุดชนบท วิทยาลัยนานาชาติ และสมาคมหอจดหมายเหตุ- ศึกษาศาสตร์ เพื่อให้ห้องสมุดสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของ วงการได้อย่างสม่ำเสมอ และเพื่อใ้แนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดของตน

2.5 สำหรับห้องสมุดเสียงบางแห่งที่ประสบปัญหาด้านลักษณะของอาคารสถานที่ ผู้บริหารควรพิจารณาหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวให้เหมาะสม เพื่อให้ห้องสมุดมีผู้ใช้เพิ่มมากขึ้นและให้ บริการใ้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

3.1 โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ควรมีบทบาทในการจัดให้มีการเรียนการสอน วิชาห้องสมุดเสียง หรือห้องสมุดดนตรีในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยเฉพาะ เพื่อให้นักศึกษา บรรณารักษศาสตร์ ได้รับความรู้พื้นฐานในการดำเนินงานห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดดนตรี และ ขยายขอบเขตของวิชาการบรรณารักษศาสตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็ผลทำให้บัณฑิตทาง บรรณารักษศาสตร์เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในวงกว้างยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ในห้องสมุดของ รัฐบาล แต่รวมถึงบริษัทธุรกิจเอกชนและโรงเรียนดนตรี เป็นต้น

3.2 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ควรเป็นศูนย์กลางใน การฝึกอบรมบรรณารักษศาสตร์ห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดดนตรี เพื่อให้บรรณารักษศาสตร์ห้องสมุดทั้งกล่าว มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานห้องสมุดมากขึ้น และควรทำหน้าที่ในฐานะ เป็นแหล่งกำหนดมาตรฐานของห้องสมุดเสียง เพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดเสียงเป็นแบบแผนเดียวกัน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ควรให้ ความสนใจและเผยแพร่ความรู้ในการพัฒนาห้องสมุดเสียง โดยการเสนอบทความที่เกี่ยวข้องกับ ห้องสมุดเสียง และห้องสมุดดนตรี ตลอดจนกระตุนและสนับสนุนให้กลุ่มห้องสมุดประเภทต่าง ๆ จัดตั้งห้องสมุดเสียงหรือห้องสมุดดนตรีขึ้น ในฐานะที่เป็นแหล่งรวบรวมวัสดุบรรณารักษศาสตร์ที่มีคุณค่า ก่อสังคมและประชาชาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงทัศนคติและความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดเสียง เพื่อที่จะสามารถนำผลมาปรับปรุงการดำเนินงาน โดยเฉพาะค่าบริการของห้องสมุดเสียงให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น
2. ควรศึกษาถึงระบบการจัดหมู่และการทำบัตรรายการวัสดุในห้องสมุดเสียงอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและเสนอระบบที่เหมาะสมในการจัดหมู่และทำบัตรรายการสำหรับห้องสมุดเสียงในประเทศไทยต่อไป